

Всесвітнє наукове ноосферно-онтологічне товариство
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Асоціація російськомовних вчених штату Масачусетс, м. Бостон, США
Асоціація «Духовно-інтелектуальний вибір»
Харківський громадський фонд розвитку вищої освіти «ІНТЕЛЕКТ»

ДУХОВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ МОЛОДІ В ХХІ СТОЛІТТІ

*Міжнародна колективна монографія
за загальною редакцією проф. В. П. Бабича, проф. Л. С. Рибалко*

ДУХОВНО-ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЕ ВОСПИТАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ МОЛОДЕЖИ В ХХІ СТОЛЕТИИ

*Международная коллективная монография
под общей редакцией проф. В. П. Бабича, проф. Л. С. Рыбалко*

SPIRITUAL AND INTELLECTUAL UPBRINGING AND TEACHING YOUTH IN THE XXI CENTURY

*International Collective Monograph
edited by prof. V. P. Babich, prof. L. S. Rybalko*

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Всесвітнього наукового ноосферно-онтологічного товариства, м. Харків
(протокол № 4/1 від 3.11.2019 р.)*

Рецензенти:

- С. Т. Золотухіна** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;
- О. М. Кікінежді** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;
- М. С. Гончаренко** — доктор біологічних наук, професор, професор кафедри валеології філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Д 85 **Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті** : міжнародна колективна монографія / за заг. ред. проф. В. П. Баби́ча, проф. Л. С. Рибалко. Харків: Вид. ВННОТ, 2019. 470 с.

У монографії розглянуто філософсько-онтологічні та концептуально-методологічні засади духовно-інтелектуального виховання і навчання молоді в XXI столітті. Представлено матеріали до проекту Концепції духовно-інтелектуального виховання і навчання молоді «ДИВО-21» Всесвітнього наукового ноосферно-онтологічного товариства.

Висвітлено питання духовно-інтелектуального виховання і навчання молоді в історичному, педагогічному, психологічному аспектах. Акцентовано на практичній значущості розвитку духовно-інтелектуального потенціалу суб'єктів освітнього процесу.

Розраховано на науковців, педагогів, здобувачів вищої освіти, методистів, управлінців, громадську спільноту, батьків.

Д 85 **Духовно-интеллектуальное воспитание и обучение молодежи в XXI веке**: международная коллективная монография / Под общ. ред. проф. В. П. Баби́ча, проф. Л. С. Рыбалко. Харьков: Изд. ВННОО, 2019. 470 с.

В монографии рассмотрены философско-онтологические и концептуально-методологические основы духовно-интеллектуального воспитания и обучения молодежи в XXI веке. Представлены материалы к проекту Концепции духовно-интеллектуального воспитания и обучения молодежи «ДИВО-21» Всемирного научного ноосферно-онтологического общества.

Освещены вопросы духовно-интеллектуального воспитания и обучения молодежи в историческом, педагогическом, психологическом аспектах. Акцентировано на практической значимости развития духовно-интеллектуального потенциала субъектов образовательного процесса.

Рассчитано на научных работников, педагогов, соискателей высшего образования, методистов, управленцев, общественное сообщество, родителей.

Spiritual-intellectual upbringing and teaching of youth in the 21st century: an international collective monograph / by head. ed. prof. V. P. Babich, prof. L. S. Rybalko. Kharkov: View. WSNOS, 2019. 470 p.

The monograph deals with the philosophical-ontological and conceptual-methodological foundations of spiritual and intellectual upbringing and teaching of youth in the 21st century. The materials for the draft Concept of Spiritual-Intellectual Upbringing and Teaching of Youth «DIVO-21» of the World Scientific Noosphere-Ontological Society are presented.

The issues of spiritual and intellectual upbringing and teaching of youth in historical, pedagogical and psychological aspects are covered. The practical importance of developing the spiritual and intellectual potential of the subjects of the educational process is emphasized.

It is designed for scientists, educators, higher education graduates, methodologists, managers, the community, parents.

Утвердження культури рівних прав та можливостей в контексті людиноцентричної освітньої парадигми. <i>О. Кізь</i>	201
Духовно-людиномірна університетська освіта як підстава осмислення і реалізації імперативу виживання людства в умовах насадження сьомого технологічного укладу. <i>Г. В. Задорожний</i>	206
Університетська людиномірна освіта як головна передумова формування духовно-ноосферосталого господарського розвитку як стратегії виживання. <i>О. Г. Задорожна, О. В. Хомин</i>	212
Інтернаціоналізація вищої педагогічної освіти в Україні (на прикладі Вінницького державного педагогічного університету). <i>Н. І. Лазаренко</i>	217
Особливості морально-духовного виховання студентської молоді в умовах глобалізаційних викликів часу. <i>С. І. Ткачов, Н. О. Ткачова, А. С. Ткачов</i>	223
Потенційні можливості позааудиторної роботи для інтелектуального розвитку майбутніх учителів фізико-математичного факультету Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. <i>Н. О. Пономарьова, Н. В. Олефіренко, О. А. Жерновникова, В. В. Масич</i>	226
Педагогіка дозвілля – духовність, інтелект, стратегія. <i>А. О. Денисенко</i>	230
Основні проблеми формування методології інтелектуального навчання на основах духовності та моральності у сучасному суспільстві знань та інформації. <i>О. В. Немцов</i>	234
Розділ II. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ДУХОВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ МОЛОДІ В XXI СТОЛІТТІ	241
Еволюція та специфіка взаємодії духовного та інтелектуального розвитку в процесі наукового та навчального пізнання в часи античності та раннього середньовіччя. <i>О. В. Юрченко</i>	241
Роль духовенства в організації виховання й опіки дітей на західно-українських землях. 1900–1918 рр. <i>С. Є. Лупаренко</i>	246
Проблеми розвитку української національної школи в період кінця XIX – початку XX ст. <i>О. М. Кін</i> ..	251
Вплив психоаналітичного напрямку в освіті на розвиток духовної культури особистості. <i>Г. Груць</i>	255
Лихослів'я як деструктивний чинник соціалізації особистості. <i>Л. Ширококордюк</i>	266
Шляхи формування духовно-інтелектуальних цінностей дорослих. <i>А. В. Боярська-Хоменко</i>	271
Професійне саморозкриття особистості педагога сучасної школи. <i>О. Жизномірська</i>	273
Успішна професійна адаптація викладача-початківця як умова його інтелектуально-духовного зростання. <i>О. В. Бунчук</i>	277
Духовно-інтелектуальний концепт виробничої практики для здобувачів освітнього рівня «Магістр» у системі післядипломної освіти. <i>Р. І. Черновол-Ткаченко</i>	280
Імідж майбутнього керівника закладу освіти у контексті професійної підготовки. <i>О. І. Мармаза</i>	285
Spiritual and intellectual development of personality in the context of creative self-realization of national and Chinese students of artistic and pedagogical specialties. <i>Li Yan</i>	288
Актуалізація духовно-творчого потенціалу майбутніх учителів у вимірах підготовки до збереження і зміцнення професійного здоров'я. <i>Г. М. Мешко, О. І. Мешко</i>	292
Самопізнання як складова духовно-інтелектуального навчання і виховання майбутніх учителів. <i>Ю. І. Єрмак</i>	296
Розвиток інтелектуального потенціалу майбутніх учителів під час формування вмінь педагогічного прогнозування в навчальній діяльності. <i>О. С. Кабанська, А. А. Кабанська</i>	300
The problem of stimulating future chemistry teachers to the discovery of intellectual potential in the scientific works of Ukrainian and Chinese researchers. <i>Hou Isyuan</i>	304
Spiritual-intellectual development of the personality in the conditions of nursing aesthetic taste in the future music-pedagogical employees of Ukraine and Chine. <i>Chzhou Min</i>	307
Китайська естрадна музика як засіб духовно-інтелектуального виховання молоді. <i>Ло Юаньвень</i>	311
Духовно-інтелектуальний розвиток особистості в процесі професійної адаптації майбутніх філологів. <i>Л. О. Байбекова</i>	314
Когнітивний аспект у вивченні іноземних мов. <i>А. С. Кушнір</i>	318
Тестова методика навчання читанню за темою «Fashion and Clothes» як засіб розвитку інтелектуальних здібностей студентів. <i>А. С. Птушка</i>	322
Виховання щасливої дитини в освітніх закладах Фінляндії крізь призму реформування української школи. <i>О. Янкович</i>	328

знань з найважливіших наук цифрової ери — інформатики, математики та фізики. Упродовж тижня відбуваються різнопланові конкурси, масові заходи, інтелектуальні змагання, студентські конференції з актуальних питань інформатики, круглі столи, де обговорюються новачі в інформаційних технологіях.

Особливу зацікавленість протягом останніх років викликали насичені та змістовні предметні брейн-ринги та брейнстормінги, майстер-класи з інтерактивної фізики, медіаосвіти, робототехніки, 3D моделювання та 3D друку тощо, квести та онлайн веб-квести та багато інших заходів.

Важливо, що концепція тижня, яка передбачає органічне поєднання заходів наукового спрямування з розважально-пізнавальною програмою прояв творчої активності й ініціативності учасників освітнього процесу, робить дійсно масовим заходом, у якому приймають участь здобувачі вищої освіти всіх курсів фізико-математичного факультету — від першого до випускного — і викладацькі колективи всіх кафедр факультету.

Отже, проведений аналіз та узагальнення досвіду роботи кафедр фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди із організації позааудиторної роботи з майбутніми учителями фізики, математики, інформатики свідчить, що позааудиторна робота має низку суттєвих переваг, серед яких: відсутність часових обмежень, виключення авторитарного керівництва з боку професорсько-викладацького складу, можливість якнайповнішого врахування інтересів суб'єктів освітнього процесу, позитивний вплив на психологічний клімат у освітньому середовищі, активне сприяння самореалізації особистості. Особливо значущим є те, що позааудиторна робота сприяє інтелектуальному розвитку особистості, самостійності, креативності, конкурентоздатності майбутнього вчителя.

Література

1. Концепція розвитку педагогічної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proekt-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення 19.10.2019).
2. Пономарьова Н. О. Концептуальні засади постановки науково-дослідної роботи студентів вищих педагогічних навчальних закладів : матеріали Міжнар. теор.-методолог. конф. «Методологічні питання наукового дослідження в педагогіці та соціальній педагогіці» (Харків, 27.02.2007). Харків : ХГОКЗ, 2007. С. 50–51.
3. Смерчак Л. Позааудиторна самостійна робота у системі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів // Молодь і ринок. 2011. №12 (83). С. 63–65.

ПЕДАГОГІКА ДОЗВІЛЛЯ — ДУХОВНІСТЬ, ІНТЕЛЕКТ, СТРАТЕГІЯ

А. О. Денисенко

к. пед. н., доцент, доцент кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Освіта — запорука майбутнього країни; це банк збереження культури народу, національних цінностей (історії, традицій); це важіль примноження інтелектуального потенціалу держави (освіченості громадян, професійної майстерності майбутніх фахівців), це портал виховання громадянської самосвідомості й людських цінностей (патріотизму, моралі та ін.), розвитку людських здібностей (творчості, естетичного смаку, етикету та ін.).

Під час перебування дитини, молодої людини у навчально-виховних закладах (дитячий садок, школа, позашкільний заклад, заклади вищої освіти та ін.) освіта системно, послідовно, безперервно і фундаментально здійснює комплекс педагогічних завдань. Одне з важливих освітніх завдань — це створення умов (психологічних, педагогічних, соціальних, економічних тощо) для раціонального, доцільного, змістовного, багатоаспектного дозвілля молоді з метою розвитку, самореалізації й удосконалення загальних і специфічних здібностей особистості, її соціалізації, задоволення потреб та інтересів молоді країни й виховання Людини-Громадянина нової генерації.

Освітньо-виховна функція вищогонавчального закладу знаходиться у складній залежності від соціальних потреб, державного замовлення, самостійного пошуку університетом своєї особливої прогресивної освітньо-державної місії, яка увиразнюється у виховно-формуєчому й освітньо-розвиваєчому впливі на особистість студента (у виховні системі вищої школи) засобом педагогічно організованого середовища, зокрема, інфраструктурою університетського дозвілля.

Дозвілля — спеціалізована підсистема духовно-культурного життя суспільства, що функціонально об'єднує соціальні інститути, покликані забезпечити поширення духовно-культурних цінностей, їх активне творче освоєння людьми у сфері дозвілля з метою формування гармонійно розвиненої, творчо активної особистості, громадянина, індивідуума, фахівця.

Кожен освітній заклад має свою місію, візію, політику, мету, головні завдання і конкретні засоби їх виконання, спрямовані на розвиток упродовж перспективної програми діяльності конкретного закладу (кожні п'ять років). Головні завдання програми спрямовують й удосконалюють (упродовж визначеного терміну перспективного розвитку) шляхи її виконання через навчальну, науково-дослідну й інноваційну, міжнародну та виховну діяльність університету. Виховна система (ВС) освітніх закладів є рушійною силою у формуванні людського капіталу підрастаючого покоління.

ВС освітнього закладу — це сукупність елементів (виховних відносин, технологій управління навчально-виховним процесом, форм організації діяльності, засобів та методів навчання й виховання), які в цілісній спільності та взаємозв'язку створюють якісно психолого-педагогічні умови для розвитку та формування особистості.

ВС вищого освітнього педагогічного закладу включає в себе такий вагомий компонент, як «доцільно організоване» освітнє середовище (навчання, виховання, просвітництво, дослідницька та дозвіллева діяльність), що має відповідати основним вимогам, серед яких:

- формувати у сучасній молоді соціально й особистісно значущі потреби, інтереси, запити та забезпечувати умови для їх задоволення відповідно до соціальних, культурних, моральних норм і загальнолюдських цінностей (формувати соціальну активність, стійку громадську позицію та відповідальність, здоровий спосіб життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах тощо);
- створювати необхідні умови для самореалізації духовних сил особистості і соціальних спільнот;
- забезпечити відтворення соціокультурного, освітнього, інтелектуального, творчого потенціалу молоді людини;
- примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства;
- сприяти професійному зростанню майбутнього спеціаліста, формуванню фахової майстерності.

Концепція ВС закладу вищої педагогічної освіти обумовлює: підвищення ролі закладу вищої освіти щодо виховання майбутніх педагогів та набуття інтелектуального, духовного, виховного потенціалу системи освіти в цілому; творчу співпрацю та взаємодію професорсько-викладацького складу та студентської молоді; організацію кураторами (наставниками, тьюторами) позааудиторної роботи, дозвіллевої діяльності студентів з різних напрямів роботи (соціалізація особистості, залучення до культурних цінностей, формування людських та духовних цінностей, освоєння професійної майстерності та ін.); узагальнення та розповсюдження досвіду виховної роботи (організації дозвіллевої діяльності); здійснення дослідницьких проєктів (вивчення та дослідження виховних технологій, сутності педагогіки дозвілля й особливостей дозвіллевої діяльності), модернізація й удосконалення виховної системи ВНЗ та ін.

Забезпечити цілісне виховне середовище можливо шляхом організації такої культурно-дозвіллевої (не примусової, доцільної, змістовної) діяльності, яка забезпечить зацікавленість студентів, активну життєву і громадську позицію сучасної молоді людини, інтелектуальний і творчий розвиток майбутнього вчителя, професійне зростання, самовизначення та самовдосконалення майбутнього фахівця.

Слід зазначити, що дозвіллева діяльність пов'язана з духовним світом і має таку закономірність, як дзеркальність і універсальність. Уся дозвіллева діяльність перебігає у межах вільного часу, визначеного культурно-освітнього простору та обраного змісту творчості. Вони тісно пов'язані між собою і формують смаки, уподобання людей різного віку, задовольняють їхні інтереси, пристрасті, реалізують духовні і фізичні сили.

Дозвілля приваблює особистість своєю нерегламентованістю та добровільністю вибору його різних форм, демократичністю, емоційною забарвленістю, можливістю поєднати фізичну й інтелектуальну діяльність, творчу та споглядальну, виробничу й ігрову.

У молодіжному мікросоціумі вільний час перетворюється у засіб активного розвитку, майданчик самовираження, специфічну форму культурно-просвітницького завантаження молоді. Відпочинок, дозвілля, розваги, як і праця, є невід'ємними складовими життєдіяльності сучасної молоді людини. Розважаючись, людина задовольняє свої духовні та інтелектуальні потреби, оцінює свої можливості. Тому сьогодні вимагає від педагогіки дозвілля і молодіжної політики держави взагалі чітко зрозумілої, змістовно-доцільної стратегії в організації дозвіллевої діяльності молоді.

Важливо при організації дозвіллевої діяльності студентства враховувати, що на вибір дозвілля (активного, пасивного, цілеспрямованого активного) впливають вікові, психологічні та статеві особливості, індивідуальні інтереси, потреби та захоплення, суспільне становище, сімейні умови і фізичний стан, дохід, менталітет, освіта, інтелектуальна мобільність сучасної молоді, середовище особистісного спілкування (сімейне, позасімейне, шкільне, позашкільне, виробничо-трудове, міжнаціональне) та не особисте спілкування (ЗМІ, природа, мистецтво, книга та ін.), тимчасове захоплення тощо.

Стратегія педагогіки дозвілля сьогодні в Україні — надважливий аспект вирішення багатьох проблем суспільства: булінг, молодіжна злочинність, Інтернет та комп'ютерна залежність, інформаційна агресія, духовний занепад, асоціальна поведінка молодшої людини тощо. Особливого значення це питання набуває для студентства педагогічних закладів — суб'єктів подальших реформ, змін, як в освіті, так і в країні в цілому. Володіння майбутніми вчителями педагогікою дозвілля надасть можливість виправляти, корегувати, попереджати «педагогічний колапс» сьогодні. Саме вчителю необхідно використовувати власний творчий та інтелектуальний потенціал з метою розширення зони духовного і морального впливу на різні категорії громадян нашої країни.

Безперечно, проблема організації культурно-дозвілдової діяльності майбутніх педагогів, заслуговує на пильну увагу ще й тому, що не кожен студент уміє організовувати своє власне дозвілля з користю, особливо з метою особистісно-професійного зростання. У зв'язку з цим перед ВС освітнього закладу постає питання чіткої педагогічної організації виховної позааудиторної роботи студентів, спрямованої на здобуття досвіду дозвілдової діяльності, навчання та впровадження різних напрямів, форм, видів дозвілля.

У наукових розвідках учені (І. Белецька, О. Бойко, В. В. Бочелюк, В. Й. Бочелюк, А. Воловик, В. Воловик, І. Гріншина, І. Ісаєва, Т. Ковальчук, Л. Кожевнікова, Н. Котельнікова, Н. Максимовська, О. Недзвецька, Г. Олійник, І. Петрова, С. Пішун, С. Савчук, І. Сидор, О. Тадля, І. Шевчук та інші) опікуються проблемою організації дозвілля студентської молоді, дають визначення дефініціям «вільний час», «педагогіка дозвілля», «дозвіллева діяльність» та розглядають специфіку, види, напрями, функції (розвиваюча, комунікативна, рекреаційно-оздоровча, культурно-творча, гедоністична) студентського дозвілля, аналізують форми, сфери, індустрію дозвілля та визначають навчально-виховний вплив на особистість сучасної молодшої людини.

Водночас сьогодні вітчизняна педагогіка дозвілля, дещо абстрагована від політики й ідеології, хоча і є великою спадщиною теоретичних пошуків і практичного досвіду. Зараз накопичений величезний досвід з методики масової освітньо-виховної роботи, організації її різноманітних форм, методики проведення й організації свят і видовищних заходів, постановок сценічних композицій, диспутів, наочної пропаганди, клубних вечорів, постановки літературних і музичних композицій, театралізації, екскурсій, технології організації виховного процесу в дозвілльних, творчих об'єднаннях, організації спільної діяльності освітніх й позашкільних закладів і закладів дозвілля.

Слід зазначити, що зараз у педагогіці й молодіжній (інформаційній, соціальній) політиці держави має бути нагальним питанням (надважливим акцентом) — «поглибити» в освіті й суспільстві патріотичне виховання громадян України. Звідси необхідність посилити увагу щодо впровадження у педагогічний процес освітніх закладів ефективних форм дозвілля, методів, прийомів, різних виховних заходів щодо збереження територіальної цілісності країни, примноження національних і культурних цінностей України, виховання громадянської свідомості, справжнього патріота своєї країни. Пошук ефективних шляхів вирішення цієї освітньої проблеми намітив нішу у навчально-виховному процесі вищих освітніх педагогічних закладах.

Сьогодні визначну роль у вирішенні багатьох педагогічних проблем покладаємо і на навчальну дисципліну «Педагогіка дозвілля», яка є в учбових планах деяких вищих освітніх закладів України. Але незаперечним є факт того, що цієї дисципліни дійсно бракує у багатьох педагогічних закладах, які є освітнім фундаментом, джерелом збереження національної культури, інтелекту, прищеплення особистості духовності, моральності, становлення професійної і громадянської свідомості. Безумовно, у певних педагогічних дисциплінах є окремі розділи, де розглядаються деякі питання виховної роботи: методи, форми позааудиторної роботи, функції, напрями виховної діяльності, але відповідних знань, умінь і навичок дозвілдової діяльності можна здобути шляхом ґрунтовного вивчення теоретичних основ «Дозвіллезнавства» та практичних — «Педагогіки дозвілля», а також шляхом упровадження отриманих знань у практичну діяльність студентів (педагогічна практика, власний вільний час). Це дозволить здійснювати виховний та освітній процес шляхом цілеспрямованої планомірної і систематичної організації дозвілльної діяльності шляхом переведення її на більш високий рівень розвитку.

Дозвіллезнавство — це галузь науки, яка вивчає життєдіяльність, відносини й організацію людей у сфері вільного часу.

Педагогіка дозвілля — це наука про вплив дозвілдової діяльності на соціально-культурне середовище, духовний світ її суб'єктів і об'єктів — творців і споживачів культурних благ і цінностей з метою підвищення їх дозвілльової кваліфікації.

Мета педагогіки дозвілля — сприяти гармонійному розвитку особистості, реалізації її здібностей і можливостей у сфері вільного часу, формувати культуру дозвілля, мотивувати особистості на пізнавальне та змістовне дозвілля, розвивати позитивний виховний дозвілльовий потенціал, попередження «кризи моралі» сучасної молоді, стимулювання дозвілльової активності. Щоб бути повноцінною теоретичною і практичною дис-

ципліною, педагогіка дозвілля повинна враховувати педагогічний досвід, історичну спадщину виховної, дозвіллевої діяльності суспільства та впроваджувати інновації дозвіллевої сфери, території, індустрії.

Об'єктами педагогіки дозвілля виступають люди різного віку — від дітей дошкільного віку до людей віку поважного, а також явища соціо-культурної дійсності (культурно-просвітницькі блага, творчість, соціальна та громадська активність), які обумовлюють розвиток особистості-індивіда в процесі цілеспрямованої, змістовної дозвіллевої діяльності.

Єдність загальнотеоретичної, прогностичної та практичної (розвиваюча, комунікативна, рекреативно-оздоровча, культурно-мистецька, гедоністична) функцій педагогіки дозвілля дозволяє найбільш повно виконувати завдання педагогічного процесу в різних соціальних середовищах, здійснювати стратегію педагогічних закладів — виховання гармонійно розвиненої особистості, індивідууму, громадянина, фахівця.

Як галузь педагогічної та культурологічної наук педагогіка дозвілля відрізняється множинністю принципів (педагогізація навколишнього соціально-культурного середовища, особистісний підхід, наступність, облік культурного різноманіття взаємодіючих суб'єктів і об'єктів, орієнтація на культурно-ціннісні відносини й організацію культуротворчості, самодіяльності) і є носієм людської культури, освіченості, духовності та системним джерелом отримання знань, соціального досвіду, ціннісних орієнтацій.

Основним структурним елементом дозвіллевої діяльності є мотив — потреба особистості в самому процесі дозвіллевої діяльності (у різних її формах і форматах), яка продиктована особистими потребами й інтересами людини, а не виникла під тиском зовнішніх обставин. Але слід зауважити, що в педагогічних освітніх закладах, окрім організації студентського дозвілля, є надважлива освітня задача — навчити майбутнього вчителя спрямовувати погляд підростаючого покоління на «розумний» вибір свого дозвілля (відпочинок, розваги, споживання культурних благ тощо) з метою розвитку, виховання особистості, індивідууму, фахівця, громадянина, маючи на меті попередити «руйнацію» особистості українця, нації в цілому.

Оволодіння теорією і методикою педагогічної організації дозвільної діяльності повинно відбутися під час педагогічного процесу в університеті:

- вивчення навчальних дисциплін «Педагогіка дозвілля», «Дозвіллезнавство» тощо (оволодіння теоретичним і практичним пластом дозвіллевої культури);
- педагогічна практика (упровадження дозвіллевих технологій),
- участь у позааудиторній роботі (здобуття дозвіллевої практики);
- залучення до гурткової роботи (набуття дозвіллевого потенціалу);
- організація життєдіяльності в гуртожитку (стимулювання дозвіллевої активності);
- дослідницька діяльність (апробація нових виховних, дозвіллевих технологій).

У подальшому набутий власний досвід організації дозвілля (ігрового, музичного, танцювального, театрального, читацького, екранного та ін.), майбутні педагоги повинні вміти спроектувати на будь-яку аудиторію. Тому під час навчання студентів у педагогічному університеті слід забезпечити таку сферу, атмосферу, індустрію дозвілля, яка позитивно впливає на внутрішнє стимулювання до дозвіллевої активності особистості майбутнього фахівця, до саморозвитку і самовдосконалення в цій галузі.

У спектрі дозвілля виділяють багато видів дозвіллевої діяльності: відпочинок, розваги, свята, конкурси, споглядання, гуртки, секції, об'єднання, ресурс яких повинен розвивати інтелектуальні і творчі здібності, логічне та творче мислення у студентів, формувати культуру розумової праці, виробляти уміння самостійно здобувати знання, збагачувати світогляд і застосовувати набутий багаж знань, умінь і навичок на практиці засобами дозвілля.

Усі форми організації дозвілля тісно взаємопов'язані між собою, доповнюють одна одну, мають самостійне теоретико-методичне значення і створюють цілісну систему дозвіллевої діяльності, спрямованої на вирішення концептуальних завдань національної програми виховання підростаючого покоління та відповідають стратегії молодіжної політики України.

Велику привабливість у сучасної молоді мають розважальні форми дозвілля, але головна задача педагогічних університетів — ознайомити майбутніх педагогів з усіма різновидами, формами дозвіллевої діяльності (квести, диспути, тематичні вечори, концерти, КВК, фестивалі, мандрівки-екскурсії, кураторські години-бесіди, конкурси-огляди, змагання, олімпіади, конференції, круглі столи, форуми-семінари, виставки та ін.), які б сприяли: формуванню у молоді високого рівня духовності, освіченості, культури і почуттів, об'єктивного і наукового пізнання світу, інтелектуальної мобільності; розвитку професійної готовності засвоювати, аналізувати нову інформацію, робити висновки, приймати відповідальні рішення; вихованню дозвіллевої культури.

Отже, педагогіка дозвілля — платформа формування інтелектуального, духовного та професійного зростання, громадянської свідомості, власної гідності, виховання віри у свої сили, реалізації бажання власною працею досягти кращого життя, а не пасивно очікувати його.

Тому у вищих педагогічних навчальних закладах для отримання позитивних результатів навчально-виховного процесу, для здобуття комплексу професійних знань і розвитку комплексу професійних здібностей особистості та виховання загальної культури майбутнього вчителя необхідно створювати певні умови для організації дозвіллевої діяльності студентів, від вивчення навчальних дисциплін («Педагогіка дозвілля») й організації власного вільного часу до педагогічно-доцільної, змістовно багатой дозвіллевої діяльності.

Література

1. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвіллезнавство : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.
2. Бойко О. П. Культура дозвілля: трансформації та перспективи розвитку у добу глобалізації : дис. ... д. філос. н. : 09.04.00. Х., 2011. 498 с.
3. Воловик А. Ф., Воловик В. А. Педагогіка дозвілля: підручник. Х. : ХДАК, 1999. 332 с.
4. Крестьянов В. П. Педагогика досуга: учебное пособие для студентов педагогических вузов и высших учебных заведений культуры. О. : ОГУ. 2010. 156 с.
5. Максимовська Н. О. Теоретичні і методичні засади соціально-педагогічної діяльності зі студентською молоддю у сфері дозвілля : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.05. Х., 2015. 559 с.
6. Пішун С. Г. Проблеми формування духовності у сфері дозвілля студентів вищих навчальних закладів. Педагогічні науки. Т. : Вид-во ТПУ ім. В. Гнатюка. 2001. С. 228–235.
7. Шевчук І. Педагогічна сутність дозвілля та дозвіллевої діяльності // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. Вип. 1. 2014. С. 250–260.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ НА ОСНОВАХ ДУХОВНОСТІ ТА МОРАЛЬНОСТІ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЗНАНЬ ТА ІНФОРМАЦІЇ

О. В. Немцов

к. е. н., проф., академік Міжнародної кадрової академії
президент НДО «Міжнародна академія з наукових фундаментальних та прикладних досліджень та розробок»

Основою будь-якого теоретичного та методологічного забезпечення є найвища форма наукового знання — теорія. Окрім теорії, в сфері наукових досліджень виокремлюють гіпотезу, аксіому, концепцію, які знаходять своє розкриття в сукупності законів та закономірностей, принципів, методів та засобів, до речі, останні складають основу методичного забезпечення.

Як пише видатний учений Альберт Ейнштейн: «Наука не має довічних теорій. Будь-яка теорія має свій період поступового розвитку та тріумфу, після якого вона може прийти до швидкого занепаду. ...створення нової теорії схоже на збирання на гору, яке відкриває нові та широкі краєвиди, що показують несподівані зв'язки між нашою первинною точкою та її багатим оточенням» [14, с. 265]. Розвиваючи вищезазначену глибоку за своїм змістом думку, вчена Є. В. Фрейдіна пише: «Історія розвитку науки свідчить про те, що нова наукова теорія, якою б суперечливою вона не здавалась, не заперечує повністю старої теорії, а надає більш глибокого, повного та єдиного пояснення широкому колу явищ і процесів, по-новому інтерпретує їх, включаючи попередні результати як окремих випадок. ...Наука не склад готових та вичерпних істин, а процес їх досягнення, руху від пізнання обмеженого, приблизного, до все більш загального, глибокого, точного. Такий процес є безмежним» [7, с. 45].

Отже, щодо попереднього вислову, а також практики буття, можна зробити висновок, що теорії взаємодіють одна з одною, і навіть найбільш суперечливі повністю не заперечують одна одну. Так, сьогодні в світі з'явилося і продовжує з'являтися чимало теорій з різних галузей знань, які мають свої точки зіткнення, і тому дослідити той чи інший процес, об'єкт чи явище, використовуючи лише одну теорію стає неможливим, бо в такому випадку буде свідомо збіднюватись багатомірність та багатогранність матеріалу, що вивчається, навмисно спрощуватися, в результаті чого набуті знання будуть некоректними, фрагментарними, що може призвести до неправильного уявлення про предмет дослідження, неправильних висновків і як наслідок, до неправильних дій.

Як було зазначено вище, теорії набувають свого розкриття у сукупності законів та закономірностей, принципів, методів та засобів.

Філософський словник так трактує науковий закон — «це відображення найбільш суттєвих, об'єктивних внутрішніх зв'язків та відносин, які повторюються, у природі, суспільстві, мисленні» [6]. Закономірність Є. В. Фрейдіна визначає, як «об'єктивно існуючу стійку залежність між явищами дійсності, що відповідає